

Aften
FORUMAftenposten
Aften
Grunnlagt 1860 av Chr. Schibsted

Hvorfor skal vi fylle Vestbanen?

Av Odd Gunnar Skagestad,
Oslo

Vestbanetomten. Hva skal vi fylle Vestbanen med?» spør Andreas Hjertø Wiik i Aftenposten Aften 16. februar. Etter å ha levert et knippe argumenter og ironiske salver mot de krefter som vil flytte Munchmuseet til Vestbanen, avslutter interpellanten resignert: «Men for all del, når vi har bestemt at det skal bygges et senter på Vestbanen, så må det fylles med noe viktig og prestisjefyllt, ellers blir det jo meningsløst.»

Men er det virkelig så at «vi» har bestemt at det skal bygges et «senter» på Vestbanen? Vel er vi kjent med Statsbyggs arkitektoniske visjoner for området. Men hvem har bestemt at Vestbaneområdet overhodet skal utbygges? Oslo kommune? Hadde noe politisk parti foran siste kommunevalg utbygging av Vestbanen på sitt program? Eller er det kan hende staten? Kan noen erindre at noe parti stilte til stortingsvalg i 2001 med Vestbane-utbygging som programfestet flaggsak?

Realiteten er at spørsmålet om utbygging av Vestbaneområdet aldri har vært forelagt byens borgere og velgere. Hva man enn måtte mene om den arkitektoniske utforming, om hvilke funksjoner den påtenkte bygningsmasse skal ha, eller hva man måtte mene i de stadige lokaliseringsdebatter, så står dette ene fast: Dette er en utbygging som vi – byens borgere og velgere – aldri har bedt om, og aldri er blitt spurt om vi ønsker.

Men er det virkelig så at «vi» har bestemt at det skal bygges et «senter» på Vestbanen? Vel er vi kjent med Statsbyggs arkitektoniske visjoner for området. Men hvem har bestemt at Vestbaneområdet overhodet skal utbygges?

FOTO: TOM A. KOLSTAD

Vestbanen er fredet, og ikke uten grunn. Disse bygningene er den eneste gjenværende rest av det som en gang var bydelen Pipervika. De utgjør et verdig monument over en skjellsettende epoke i norsk samferdselshistorie, et monument som fortjener luft, lys og rom i rygg og flanker. Her ligger samtidig en utfordring om å frembringe – gjennom en åpen, demokratisk prosess – en plan som pietetsfullt ivare-

tar mulighetene for å skape et vellykket og harmonisk byrom. Hva med en tenkepause? Vi har tid til å vente!

Er utbyggingsappetitten kun motivert av økonomiske hensyn? Selvsagt vil det være penger å tjene, og Oslo har bruk for inntekter til kommunekassen. Likevel: Når byen i tidligere trange tider hadde råd til å unnlate å bebygge Frognerparken, St. Hanshaugen og Tøyenparken, var dette valg

som vi neppe vil beklage i dag. Mot fortetningshysteriet i Oslos indre by er det betimelig å minne om verdien av å hegne om vår kulturarv, kombinert med ivaretagelsen av storbyens behov for grønne lunger.

La oss også minne om Fjellvettregel nr. 8: «Vend i tide, det er ingen skam å snu». Det er ikke for sent å skrinlegge utbyggingsplanene.

OGS/- 25.2.05.

Hvorfor skal vi fylle Vestbanen?

"Hva skal vi fylle Vestbanen med?" spør Andreas Hjertø Wiik, styremedlem i Tøyen Nedre Kampen Vel, i et engasjert innlegg i Aftenposten Aften 16. februar.

Han kan så spørre. Og etter å ha levert et knippe argumenter og tildels ironiske salver mot de krefter – kommunale og andre - som øyensynlig vil la det gå prestisje i å flytte Munch-muséet til Vestbanen, avslutter interpellanten med noe som kan ligne et resignert hjertesukk:

"Men for all del, når vi har bestemt at det skal bygges et senter på Vestbanen, så må det fylles med noe viktig og prestisjefyllt, ellers blir det jo meningsløst ...".

Hjertø Wiiks bekymring, for ikke å si indignasjon, er berettiget og betimelig.

Men la oss se litt på premissene. Er det virkelig så at "vi" – hvem nå det måtte være – har bestemt at det skal bygges et "senter" på Vestbanen? Jo da, visst er vi kjent med Statsbyggs arkitektoniske visjoner for området, slik de er blitt presentert i avisene gjennom de siste to-tre årene. Visjoner som har fremstått som fantasiløse variasjoner over samme heslige tema, hvor den presumptive utbygger visstnok skal ha justert de opprinnelige utkast (et utoverhengende hotellprosjekt midlertidig skrinlagt?) etter de unisone fordømmelser som har fremkommet i den offentlige debatt. Men hvem – om noen – er det som har bestemt at Vestbane-området overhodet *skal* utbygges?

Har Oslo kommune – ansvarlige, kompetente kommunale organer – noensinne fattet et slikt vedtak? Og i så fall, hvem har autorisert dem til det? Var det noe politisk parti som foran siste kommunevalg i 2003 hadde utbygging av Vestbanen på sitt program? Eller er det kan hende Staten – siden Statsbygg jo er inne i bildet - som har vedtatt at området skal utbygges? Og i så fall, atter en gang, på hvilket grunnlag? Jeg kan ikke erindre at noe parti stilte til Stortingsvalg i 2001 med Vestbane-utbygging som programfestet flaggsak.

En delvis avklaring av enkelte av de spørsmål som har vært stilt, kom i et innlegg i Aftenposten Aften 23. februar av May L. Hølen Balkøy, direktør i Statsbygg. Direktøren kunne her opplyse at det slett ikke er Statsbygg som har foreslått eller bestemt at Munch-muséet skal flyttes til Vestbanen. Det bestemmer Oslo bystyre. Hun kunne også fortelle oss at det er Oslo kommune som har kjøpt den sentrale kulturhustomten av Statsbygg, og som i de kommende årene vil "bidra til at Vestbanen gjenoppstår som aktivt møtested i hovedstaden". Det fremgår videre at det er Stortinget som har vedtatt å etablere et såkalt Nobels fredssenter i den fredede Vestbanebygningen (men er ikke *hele* den samlede bygningsmassen fredet, da?), og at Oslo kommune "har ønsket" et flunkende nytt Deichmanske bibliotek og Stenersenmuseum på det tidligere sporområdet. I tillegg "kan det bli" et kombinert kino- og konferanseanlegg under bakken, og forøvrig "vil det bli" boliger, kontorer, forretninger og solrike plasser.

Her er det åpenbart flere tunge aktører på banen! Noen fullgod klargjøring med hensyn til *hvem* som på hvilket tidspunkt og med hvilken rett har bestemt *hva*, kan imidlertid knapt sies å foreligge.

Realiteten er at spørsmålet om utbygging av Vestbane-området aldri har vært forelagt byens borgere og velgere til vurdering. Det er faktisk et spørsmål som aldri er blitt gjort gjenstand

for seriøs offentlig debatt. Debatter har vi riktignok fått – debatter i bøtter og spann, i søkk og kav, over knudret stokk og kneisende knaus. Debatt om detaljer ved prosjektets arkitektoniske utforming, og om hvilke funksjoner og eventuelle institusjoner som skal puttes inn i de bygnings-skallene som forutsettes å skulle tette igjen dette byrommet. Selvsagt har vi, i tilknytning til utbyggingsplanene, fått en serie lokaliseringsdebatter: Operaen var tidligere det hotteste hotte, senere avløst av Deichmanske bibliotek og nå også Munch-muséet. Og som det siste kreative innspillet i rekken: Forslaget (se Aftenposten Aften 24. februar, s. 3, 14 og 15) om å flytte de narkomanes *sprøyterom* til Vestbanen! Tja, hvorfor ikke? ”Når utgangspunktet er som galest, blir resultatet titt originalest”. Og når først utgangspunktet her - så si *a priori* - er at området *skal* utbygges (og så får man etterpå konstruere en hensikt, finne ut hva i all verden man skal bruke det utbygde anlegget til), - så er faktisk ikke sprøyteromvarianten det verste som kunne foreslås.

Men uansett hensikt: Spørsmålet om det skulle skje noen utbygging, har åpenbart vært tatt for gitt, - som et fast, forutbestemt premiss. Hvem som har bestemt det, og med hvilken rett, er ikke kommet offentligheten til kunnskap.

Hva man enn måtte mene om den eventuelle arkitektoniske utforming, hva man ellers måtte mene om hvilke funksjoner den påtenkte bygningsmasse skal tjene, eller hvilke standpunkter man enn måtte innta i de evindelige lokaliseringsdebatter, så står dette ene fast: Dette er en utbygging som vi – byens borgere og velgere – aldri har bedt om, og aldri er blitt spurt om vi ønsker.

I en artikkel med tittel ”For- eller baklengs på Vestbanetomten?” i Aftenposten Aften 24. februar går Erik Collett (sivilarkitekt og styreleder i Institutt for Romkunst) med suveren faglig suffisane i rette med kritikerne av det Vestbaneprosjekt som så langt har stått i fokus for debatten. Med en nedlatende henvisning til at ”det har alltid vært personer som har skreket opp og ikke vil ha forandringer”, retter Collett følgende appell til avisens lesere: ”La oss derfor slippe å oppleve Vestbanetomten som et nytt Tullinløkka, som har ventet på en løsning i 33 år, og heller ta sjansen og løsrive dette prosjektet mot en realisering”. Analogien med Tullinløkka er sterk, og bør også være tankevekkende. Tallet ”33 år” lyder riktignok unødig smålåtent: Ulike utbyggingsplaner for Tullinløkka har vel med større eller mindre intensitet vært debattert helt siden forrige århundreskifte. Utbyggingskåte liebhavere har lansert stadig nye pompøse monumentalprosjekter, uten å la seg avspore av muligheten til å bebyrde byens sentrum med enda en grønn lunge. Hittil har vi heldigvis sluppet med skrekken, men nå er det vel snart bare et tidsspørsmål før noen lykkes i å kuppe prosessen, og triumferende vil kunne fylle igjen åpningen mellom Nasjonalgalleriet og Historisk Museum med betong i ny-brutalistisk utførelse. Er det noe slikt vi ønsker skal skje med Vestbanen?

Vestbanen er fredet, og ikke uten grunn. Disse trauste bygningene – trygt selvbevisste uten snev av prangende arroganse - utgjør den eneste lille gjenværende rest av det som en gang var bydelen Pipervika, og er samtidig et verdig monument over en skjelssettende epoke i norsk samferdselshistorie. Det er en bygningsmasse som utmerket godt kan tåle en videre tilværelse med luft, lys og rom i rygg og flanker. For tiden er rommet bak bygningene disponert som parkeringsplass, oppdelt og kranst av høye trekker. Kan hende ikke den optimale løsning, men greit nok inntil man får områdd seg, og forhåpentligvis samle oppslutning – gjennom en åpen, demokratisk prosess - om en plan som bedre kan ivareta mulighetene for å skape et vellykket og harmonisk byrom. Vi har tid til å vente!

At utbyggingsappetitten iallfall delvis er motivert av økonomiske hensyn, synes åpenbart. Dette er i og for seg legitimt nok. Selvsagt vil det her være penger å tjene – for arkitekter, entreprenører, leverandører, og ikke minst for grunneierne. At Oslo har bruk for inntekter til kommunekassen, er forståelig, men dette er likevel ikke noe man *må* gjøre. Når man i tidligere tider – hvor kommuneøkonomien vel kunne være trang nok – hadde råd til å unnlate å foreta utbygging av Frognerparken, Stensparken, St.Hanshaugen og Tøyenparken, var dette valg som vi neppe har grunn til å beklage idag.

Med det fortetningshysteriet som nå griper om seg i Oslos indre by, er det betimelig å minne om verdien av å hegne om vår kulturarv, kombinert med ivaretagelsen av storbyens behov for grønne lunger. Det er likeledes betimelig å minne om *Fjellvettregel nr. 8: "Vend i tide, det er ingen skam å snu"*.

Det er faktisk ikke for sent å skrinlegge utbyggingsplanene